

XVI.

Om Slægten Bordum eller Bording.*Ved Holger Fr. Rørdam.*

Det 17de Aarhundrede har her til Lands paafaldende Slægter at opvise, i hvilke Lærdom og en efter Tidens Lejlighed fremragende Dannelse forplantedes gennem flere Slægtled. Enkelte af disse Familier begyndte deres historiske Løbebane i det 16de Aarhundrede; de fleste af dem dog først i det 17de, og de forsvandt næsten alle enten henimod Slutningen af det 17de eller i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede, eller forandrede dog saaledes deres Karakter, at Slægtmærket ikke længere var kjendeligt. Vi skulle her minde om saadanne Slægter som Bartholin, Brochmand, Worm, Bircherod, Resen, Svaning, Vandal. Disse lærde Slægters Blomstringstid falder i det 17de Aarhundrede. Om det var de nye Statsforhold, eller det var en forandret Tidsaand, der ikke var gunstig for Slægternes Bevarelse og Forplantelse, maa vi lade staa hen. Vistnok har der været flere samvirkende Aarsager, der have virket til, at de gamle Lærdomsslægter forsvandt for at give Plads for ny Skud fra Folkets uudtømmelige Moderskjød. Man plejer jo at sige, at en Formue, der ikke er bundet ved fideicommissariske Baand, vanskelig bevarer i mere end tre Slægtled; maaske gaar

det paa samme Maade med de aandelige Værdier. Ordspøget siger jo: Efter en god Samler kommer ofte en god Spreader.

De ovenfor nævnte Slægter vare fortrinsvis knyttede til Hovedstaden, hvor Universitetet var et Midtpunkt for de lærde Sysler. Andre Slægter, maaske mindre iøjnefaldende, men dog med det samme Grundpræg, vare ved samme Tid særlig knyttede til enkelte af de større Byer, særlig Ribe, Odense, Randers og Aarhus. Fra den sidstnævnte By kan saaledes nævnes Slægterne Matthiesen ell. Jacobæus, Broberg og Bordum ell. Bording. Og det er om den sidste af disse Slægter, at nogle Optegnelser her skulle meddeles, idet jeg dog fatter mig kortere, end jeg ellers vilde have gjort, paa Grund af at der nys af Cand. polit. G. L. Wad i Personalhist. Tidsskr. 2. R. II, 85 ff. er meddelt ret udførlige Oplysninger om et af de mere fremragende Lemmer af Slægten, Mag. Laurits Jensen Bording.

Slægtens Stamfader, der formodentlig har heddet Peder Lauritsen, var i Midten af det 16de Aarhundrede Herredsfoged i Hasle Herred i Aarhus Stift ¹⁾, og boede i Byen Borum, der i ældre Tid kaldtes Bordum ²⁾. Efter denne sin Fødeby tog Laurits Pedersen Navn, og da han gik den studerende Vej, laa det nær for ham efter den Tids Skik at latinisere Navnet til Bordingius, da han derved fik Navn tilfælles med en dengang i den lærde Verden berømt Slægt, hvis Stamfader Dr. Jacob Bording (fra Antwerpen) var død 1560 i Kjøbenhavn som Professor i Medicinen og kgl. Livlæge ³⁾. Imidlertid kaldte de ældre Led af den Slægt, vi her omhandle, sig kun Bordingius, naar de skrev sig paa Latin, medens Navnet Bordum eller

¹⁾ Se Grams nedenanførte Oplysninger om Slægten Bording.

²⁾ Se t. Ex. Kirkehist. Saml. 3. R. II, 163. Borum ligger forøvrigt i Framlev Herred, men grændser op til Hasle Hrd.

³⁾ Se min Kbhvns. Univ. Hist. 1537—1621, I, 642—9.

Borum ellers var det sædvanlige. Først i en senere Tid blev Navnet Bording det gjængse, ogsaa paa Dansk ¹⁾).

Om Lavrits Pedersen Bordum vide vi, at han blev Student fra Aarhus Skole, og at han havde opnaaet Magistergraden, da han fik Universitetet til i et Brev af 24de Maj 1574 indtrængende at anbefale ham til Biskoppen og Kapitlet i Aarhus, for at de skulde beskikke ham til Rektor ved Aarhus Skole. Dette Brev, hvorved vi paa en Maade lære Manden at kjende, skal her meddeles:

Salutem in Christo.

Petiit a nobis, viri Reverendi ac fratres in Christo charissimi, honestus hic ac doctus Vir M. Laurentius Petrejus Bordingius, scholæ vestræ alumnus, nostram aliquam ad Collegium Vestrum commendationem. Huic ipsius petitioni, qui noster est erga rem literariam animus, multis de causis lubentissime satisfacimus, vel testimonii, quod is summum in Philosophia gradum honeste est consecutus, vel occasionis præsentis, quæ commodè sibi prospici posse arbitratur, Schola vestra, ut jampridem intelleximus, moderatorem requirente. Vir est in lingvis ac bonarum artium studiis diligenter et cum fructu versatus, vita et moribus honestus, ac in conversatione talis, qualem oportet eum esse, ætate etiam matura et ad perferendos ejusmodi labores idonea. Hisce virtutibus cum per se charus singulis existit, tum vel hoc nomine apud nos gratus est, quod optimam de se olim concitam spem et opinionem præceptorum non solum æquiparârit, sed, quod laudis est et ingenii elegantioris, nonnihil etiam superârit. Hoc nostrum de ipso testimonium ponderis aliquid habere sinatis, amanter rogamus. Id fiet, si eru-

¹⁾ Navnet Boring, som en Familie nu bærer, har neppe noget med Bording at gjøre, men stammer vistnok fra Byen Boring eller Baaring i Asperup Sogn ved Middelfart.

ditum hunc virum, cum propria ejus virtute, tum nostra quoque commendatione commoti præ aliis, qui operam forte suam ea in re offerrent, ludi moderatorem vobis accersendum putabitis. Hac in re si gratum nobis facere poteritis (potestis quidem et juste, modo prompta sit voluntas) magno nos officio vobis reddideritis devinctissimos. Qvodcunque enim vos velle intellexerimus, quæque ad petitiones vestras facere poterimus, omnia studiose curabimus. Valete feliciter. Datum Hafniæ 24. Maj Anno Salutis 1574.

Rector et Professores Academiæ Hafniensis.

Inscr: Reverendis Viris, Virtute, doctrina ac sapientia præstantibus, Episcopo et Canonicis Venerandi Capituli Arhusiensis, Dominis ac fratribus nostris in Christo dilectis ¹⁾.

Da Kapitlet, som det synes, svarede paa denne anbefaling, at det Embede, M. Laurits Pedersen B. søgte, for Tiden ikke var ledigt, udvirkede han et Kongebrev af 9. Decbr. 1574, hvori det paalagdes Biskoppen og Kapitlet at kalde ham til det nævnte Embede, da han var vel anbefalet og havde studeret baade i Kjøbenhavn og udenlands, og den Mand, som hidtil havde betjent Embedet som Skolemester (Mester Laurits Nielsen), var saa vel aflagt med Kannikedom og Vikariater, at han ikke behøvede Rektorembedet til sin Underholdning. Endnu en Gang forsøgte de gejstlige Myndigheder at staa imod, idet de forestillede Regjeringen, at Rektoren ikke i nogen Henseende havde forset sig, saa han fortjente at afskediges; men da M. Laurits Bordum oplyste Regjeringen om, at den nævnte Skolemester som Kannik havde et Præstekald paa Landet i Nærheden af Aarhus, ja endog var Herredsprovst, saa udgik der under 9. Febr. 1575 et nyt Kongebrev til

¹⁾ Grams Afskr. i Kgl. Bibl., Gl. kgl. Saml. 1076 Fol.

Biskop og Kapitel, hvori der, under Henviſning til at den hidtidige Rektor havde ſaa mange Kald, at flere nødtørftige kunde forſørges dermed, atter ſtilledes den Opfordring til dem, at de ſkulde »lade Meſter Laurits Borum komme til Skolen i Aarhus ¹⁾«. Under diſſe Forhold maatte Kapitlet endelig give efter. Men det er rimeligt, at den ny Reklor juſt ikke har faaet den aller venligſte Modtagelſe. Da den Mand, han fortrængte, imidlertid fik det ene af Sognekaldene ved Domkirken i Aarhus, har Uviljen rimelig lagt ſig. Nok er det, at M. Lavrits Bordum ſenere blev Lector Theol. ved Domkirken og ſelv Medlem af Kapitlet. Vi kjende ikke med Viſhed Aaret, da han blev Lektor. Men det er ikke uſandsynligt, at det er ſket 1578. I dette Aar var Lektoratet nemlig ledigt, idet M. Peder Jensen Vinstrup, der havde beklædt dette Embede i et Par Aar, derfra var kaldet til Sognepræſt ved Helliggejſtes Kirke i Kjøbenhavn ²⁾. Ved denne Lejlighed gjentog ſig næſten den ſamme Scene, ſom den Gang M. Laurits Bordum blev Rektor, men i omvendt Orden. Kongen anbefalede nemlig gjentagne Gange M. Peder Sørensen Kemtrup til Anſættelſe i Lektoratet ³⁾; men Biſkoppen og Kapitlet modsatte ſig, rimeligviſ fordi derved vilde ſke Brud paa den ſædvanlige Orden. Og da vi nu vide, at M. Peder Kemtrup ved denne Tid blev Rektor ved Aarhus Skole ⁴⁾, maa man antage, at M. Laurits Bordum har attraaet den anſeeligere Stilling ſom Lector Theol. og virkelig har opnaaet den, trods Kongens »alvorlige« Befaling til Kapitlet. Hvad hans Embedſtid angaar, da ſiges der almindelig, at han døde 6. Aug. 1601 ⁵⁾.

¹⁾ Se Danske Kirkelove II, 251—3.

²⁾ Se min Kbhvns. Univ. Hiſt. 1537—1621. III, 563.

³⁾ Se Danske Kirkelove II, 284—5.

⁴⁾ Hertel, Aarhus Domkirke II, 468 fl. E. G. Tauber, Historia Scholæ Cathedr. Arhus p. 72—3.

⁵⁾ Hertel og Tauber a. St. (Hos Hertel II, 459 findes dog det ſandsynligviſ rigtige Aarſtal 1602).

Herved er imidlertid at bemærke, at han forekommer i en kgl. Rettertingsdom af 20. April 1602 vedrørende Aarhus Kapitel¹⁾. Han kan altsaa ikke være død 1601. Af en Gravskrift over ham, som findes meddelt i *Marmora Danica* II, 111, skulde man tro, at han var død 1617. Men dette Aar kan umulig være rigtigt. Denne kronologiske Vanskelighed og andet vedrørende den bordingske Slægt findes diskuteret i et Par Breve fra 1738 mellem den for sine litterære Interesser hæderlig bekjendte Etatsraad Peder Fogh til Ryomgaard (hvis da afdøde Hustru var en Datter af M. Laurits Jensen Bording²⁾) og den lærde Gram, og da disse Breve formentlig ikke ville være uden Interesse, skulle de her meddeles:

Vir charissime

multis nominibus singulari studio colende!

Efter voris seeniste Vedtale, hvorefter jeg endnu skyldigst tacher, troer jeg vel, at Monsieur Bonsac enten er allerede paa Bygholm eller færdig til Reisen did. Hvad jeg lidet vitløftig om Bordingiis, pietate publica et privata commotus, fremsender, maatte i lige Meening fortolchis: En Mollerus schulde holde den Homonymoscopiam fornøden in historia literaria. Hvad Ms. Professor finder Leilighed deraf at employere, som vindex gloriæ Patriæ, stilles til egen gode Betænchende: Ellers som et scrutinium fører et andet med sig, saa maatte jeg og gierne bede, Deris Velædelhed ville ved god Leilighed blade Joh. Petræi Horsnensis M. S^{tum} de Episcopis Aarhusiensibus³⁾, som findes vel i Hr. Biskoppens Bibliothec, thi i hans

¹⁾ Secher, Kgl. Rettertingsdomme 1595—1604, S. 381. (Den M. Anders Vejle, som forekommer i Sagen, maa vistnok være den tidligere Rektor ved Frederiksborg Skole, se Kirkehist. Saml. 3. R. II, 331—3).

²⁾ Se Hofmans Foundationer II, 138. III, 162 f.

³⁾ Se Kirkehist. Saml. 3. R. III, 342 Not.

H. Faders var det ¹⁾, igiennem, om mand iche af Fortale, Slutning eller andensteds kunde slutte, qva ætate vixerit; thi i den citerede Rhumanni collectione Inscriptionum Templi D. Clementis ²⁾, settes hand som Decessor Laur. Bordingii senioris og vises hen til inscriptiones cipporum, som paa et af stederne feiler, og efter min Tanche er paa Bordingii, som saa liuder: M. Laurentio Bordingio

¹⁾ Biskoppen maa være D. Christen Worm, hans Fader var den kgl. Historiograf D. Villum Worm. Fogh synes ikke at have vidst, at Biskoppen var død den 9de Oktober 1737, og at hans store Bogsamling brændte 1728.

²⁾ Dette Hdskr. findes nu i Aalborg Stiftsbibliothek (se Kirkehist. Saml. 3. R. II, 458). En Afskrift deraf — eller af en Del deraf — findes uden Tvivl blandt Zwergius's Samlinger i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 647, 4to, Nr. 28, »Monumenta Arhusiensia«, der vel i det hele indeholder langt færre Indskrifter fra Aarhus, end dem, Pontoppidan har i Marmora Danica II, 85—120, men dog ogsaa meddeler nogle, som Pontoppidan ikke har kjendt, eller giver dem fuldstændigere. Som Exempel kan følgende anføres:

1. In fide et spe in Deum Philippus de Prato, Gallus, Cantor Capituli Arhusiensis, membra loco isto tranquille dormitura ac ad iudicium cum Christo revicturum (læs: revictura) deposuit Ao. 1567. [Jvfr. Marm. Dan. II, 108].

2. Uxor et gener cum lacrymis P. C. P. [patri carissimo posuere], cujus etiam tumulo posthumi Johannis vocati cinneres svavissima mater inferri curavit anno 1566, die 18. Maji.

Hoc posita Esberni tumulo sunt ossa Magistri,
Qui populum hic magno direxit honore Jehovah,
Calluit et varias linguas mandataque Christi
Annos bis septem tradidit eloquio.

3. Petrus Johannis Vinstrupius, huius alim dioceseos Superintendens, et Maria, Mag. Esberni Canonici Arusiensis filia, Helenæ sexenni, d. 30. Mart. 1588 obdormiscenti, et Mariæ vinulæ (!) d. 22. Juli 1589, anno non toto completo, post insecutæ, Parentes FF. [filiabus] desideratissimis mærentes posuerunt. Rom 14. Hvad heller jeg lever eller dør, saa hør jeg Herren til.

De to sidste Indskrifter mangle i Marmora Danica. En Del af Nr. 2 findes hos Hertel, Aarhus Domkirke II, 390.

Petri filio, Canonico Arhusiensi et S. S. Theologiæ Lectori p. t. Clariss: pie defuncto Anno Domini 1617 Mens. Aug. Die 6, æt. 59 anno, et Marinæ Petri f., Uxori ejus, qvondam Uxori Mag. Petri Hermanni (qvis ille, ignoro), eodem conjugio M. Laurentii defunctæ Anno domini Paren- tibus bene meritis etc. posuerunt liberi ¹⁾).

Rev. Vir. M. Johannes Petræus Horsnensis Eccl. h. Canonicus et Provinciæ Hasle Præpositus, cum Rectorem Sch. nostræ Arh. in 9 annum egisset et Pastor Eccle- siarum Aaby et Hasle esset, ad Professionem in hac Ec- clesia Theologicam vocatus est: Cui officio diligenter præfuit annos 15. Obdormivit in Christo die 13. Julii A. Chr. 1617 ²⁾).

In alterutro horum mendum, men tager mand Hors- nensis 15 Aar in Lectoratu fra det paa Bordingii skrefne 1617, kommer 1602, og da kand Bordingii matura ætas³⁾ være 31 Aar, meere rimelig, end om hand skulde være død 1617 æt. 59, consequenter fød 1558, og saa 1574 16 Aar, quæ ætas vix nostris temporibus præcocium in- geniorum non ignaris matura censetur scholæ publicæ regendæ, nedum illis. Accedit 3tia Inscriptio:

M. Joannes Krogius Jacobi f., Sch. Aarh. Rector 13 annos, dehinc S. S. Theologiæ hic etiam loci 11 annos lector, qvi pie obiit Anno Domini 1629 10 Febr. æt. 49.

Qvod convenit cum anno emortuali Horsnensis, rotun- dius numeratis 11 annis in lectoratu transactis.

¹⁾ Jvfr. *Marmora Danica* II, 111, hvor p. t. foran clariss. mangler (og vel med Rette). »Eodem conjugio M. Laurentii defunctæ Anno domini» mangler ogsaa i *Marm. Dan.* I Ny kgl. Saml. 647 4to findes Gravskriften i samme Form som ovenfor, men med 1620 som B.'s Dødsaar (Fejlskrift for 1602?).

²⁾ Denne Indskrift findes ikke i *Marmora Danica*.

³⁾ Se ovenfor S. 586, i Testimoniet.

Da jeg ved denne materie haver haft et Øje i Barthol. Cista Medica, falder at spørge, om incendium Cistæ Medicæ, qvød salse adeo deploravit Venerabilis Finckius, er at forstaae om det samme, som fortærede Bartholini Bibliothec paa Hagested, eller en foregaaende Ulyche, nec enim jam vacat conferre, qvæ de incendio Hagestediano forsan reperiri poterant, cum anno edit. Cistæ ¹⁾. Dog ejer jeg iche, hvad den gode Mand self om dette har skrevet, iche heller den saa tit udgifne Catalogum Opp. ab ipso editorum, som jeg dog gierne hafde til eje eller brug, om den ved de jefnlig faldende auctioner engang var at bekomme. Den gode Biskop Bircherod hafde i sinde at ville give en Cistam Theologicam Aalborgensem ud; hvor de Collectanea, som hand var sedulus indagator, ere afblefne: Multa non solum ex Scientiarum adytis, sed et historiæ literariæ arcanis hac via patescunt. Men Tiden er vel at afbryde, og dersom jeg schulde med dette spildt enten Nobiliss. Domini Tid, som hans overflødige occupationer bedre kunde anvendt, eller Postpenge, da jeg nu just iche med Postpapiir er forsiuned, maa det til gode holdes de gamle Kudschers Lyst at høre end et Klatschen.

Jeg er ellers igien med min ringeste Tienistes erbydelse altid

Velædle Hr. Assessors

Ærbødigste Ven og Tiener

P. Fogh ²⁾.

Ryomgaard d. 30. Jan. 1738.

¹⁾ Opbrændelsen af det medicinske Fakultets Arkiv i Khvn. og Hagesteds Brand havde intet med hinanden at gjøre og vare i Tiden vidt adskilte.

²⁾ Orig. i Gl. kgl. Saml., 1076 Folio. Udskriften mangler, men Brevet er kjendelig nok skrevet til Gram.

Foghs Undersøgelse syntes altsaa at føre til, at M. Laurits Pedersen Bordum, til Trods for at Gravskriften udtalte sig anderledes, dog maatte være død 1602; og til det samme Resultat kom ogsaa Gram, hvis Memorial angaaende dette Punkt og en Del andet Familien Bording vedkommende herved følger:

Primus inter Bordingios gente Danos literarum gloria inclaruit Mag. Laurentius Petræus Bordingius, sumpto a vicino Aarhusio pago Borum nomine, ubi pater commoratus Nomarchiæ Haslensi jus dixerat, levicula inflexione in reverentiam, ut credo, nominis Bordingiani jam pridem in Academia celebris (qvo de Vinding. Acad. Hafn. à pag. 95 ad 100, Joh. Mollerus in Hypom. ad Alb. Barth. de scriptis Danorum p. 58, 59) honorificentissimo Profess. Hafniensium testimonio ¹⁾ Capitulo Aarhusiensi ad Rectoratum scholæ commendatus 1574 à matura isti muneri ætate, lingvarum peritia, industria et honestate, qvò exscribere placuit ad aliqualem status literariæ istius temporis in patria notitiam, in primis, qvantâ curâ scholarum commodis invigilaverit Senatus Academicus: Factus inde Theologiæ Lector in eadem Exedra obiit anno æt. 59 Chr. 1602 (qvantum ex fere absumptis ante multos annos posterioribus in cippo numeris, et annotatis iisdem monumentis sequentium Lectorum Joh. Petræi Horsnensis et Joannis Jac. Crogii, Bordingii generi, muneribus et emortualibus annis colligere licet:

Horsnensis moritur fide cipporum A. Chr. 1617, Lectoratus 15. Crogius 1629, Lectoratus 11.

Fratrem habuit hic Bordingius Nicolaum Petri, Consulem primarium Aarhusiensem ²⁾, cujus filius Christianus

¹⁾ Se foran S. 586—7.

²⁾ Se Hübertz, Aktstykker om Aarhus II, 12—4.

Nicolai Borringius studiis in Academia Hafniensi immorans et immoriens publico Academiæ programme 1606 cohonestatus est. (Fuit hoc inter Ancheriana) ¹⁾.

Ex liberis Laur. Bordingii 2 filiorum ad nos pervenit memoria: Christiani ²⁾ et Jani. Ille ex peregrinatione literaria sumptibus Capituli Aarhusiensis scholæ patriæ præficitur (qvot qvibusve annis non liqvet) qvod ipse gratus agnoscit scriptiuncula qvadam in libro speciminum, qvæ candidati munerum Scholasticorum et Ecclesiasticorum Episcopo Joanni Ægidii offerre tenebantur, qvem possidet emeritus ejusdem scholæ Rector Georgius Rhodius ³⁾. Hinc animum intentius ad Medicinam appulit Bordingius, eamque

¹⁾ Foruden den nævnte Søn havde Borgmester Niels Pedersen i Aarhus i det mindste to andre Børn, nemlig Datteren Karen Nielsdatter, der blev gift med Hr. Povl Andersen Colding, Slotspræst paa Skanderborg († 1618), ved hvem hun blev Stammemoder til Familien Scandorph, og Sønnen Mag. Laurits Nielsen (Bording), der døde 1623 som Sognepræst ved Frue Kirke i Aarhus og Kannik. Han synes ikke selv at have benyttet Navnet Bording. En Strid, han havde med Universitetet, afsluttedes først efter hans Død. Den 12. April 1623 udgik der nemlig kgl. Stevning til Kapitlet i Aarhus om at lade møde for sig ved førstkommende Herredag d. 8. Juni i Anledning af et Klagemaal, Universitetet havde, »fordi afg. M. Laurits Nielsen, forrige Sognepræst til Vor Frue Kirke i Aarhus, sig skal have tilegnet Halvdelen af hans Formands, afg. M. Christen Stubs, Kannikedoms Naadsensaar«, der formentlig burde tilfalde Universitetet. Kapitlet havde godkendt hans Opfattelse ved en Dom afsagt Tamperonsdag d. 18. Sept. 1622; men ved Herredagsdom af 13. Juni 1623 fik Universitetet Ret. (Konsist. Kopibog II, 147—8. 163—8). — En Datter af denne M. Laurits Nielsen var formodentlig den Kirstine Lauritsdatter Bording, der 1656 havde Bryllup med Dr. med. Peter Hegerfeld (And. Bordings Poet. Skrifter I, 24 f.).

²⁾ Om Dr. med. Christen Lauritsen Bordum se Worms Lex. I, 135—6. Ny kirkehist. Saml. II, 522. VI, 504 flg. Kirkehist. Saml. 3. R. II, 746—7. Rørdam, Kbh. Univ. Hist. III, 229 o. fl. St. Kinch, Ribe Bys Hist. II, 365 ff. Friis, Adelsfam. Rosen-sparre, S. 28. 30. Wormii Epist. p. 1 sq. 79. 89. Hans Bestalling som Prins Christians Livlæge er dat. 19. Aug. 1610. (Sjæl. Reg.).

³⁾ Det er det i Kirkehist. Saml. 3. R. II, 738—54 beskrevne Hdskr

apud glor. mem. Principem Christianum, Regis Christiani Quarti filium, facere jussus, laurea Doctorali insignitur 1611. Vid. Cista Medica Th. Barth. p. 168. Ripas deinde stipendio Medico Capituli aliisque beneficiis allectus sedem fortunarum elegit, ducta ibidem uxore Ingeburga Clyne, nata Ripis 1593 23. Apr., mort. 1634 17. Oct. Ipsius Bordingii natalis æque ac emortualis anni latent ¹⁾).

Ex liberis ²⁾ innotuere Mag. Andreas Bordingius, designatus Theol. Lector Ripensis, cujus dexteritatem in Poësi vernacula demirantur omnes, assequuntur pauci, nervosissime censuit verus harum deliciarum Censor Borrichius in Appendice ad Diss. de Poëtis Gr. et Lat. pag. ult. Cælebs moritur ³⁾).

Dn. Laurentius Bordingius Pastor Ulfburgensis in Dioecesi Ripensi ⁴⁾), qui filios habuit Achillem, Philosophiæ Baccalaureum Hafniæ mortuum 1673, Christianum in munere successorem ⁵⁾), et Claudium studia in Academia tractantem, qvo quid postea factum sit, non liquet ⁶⁾).

Alter Laurentii Petræi Bordingii filius Janus, Senator Aarhusiensis, filium habuit avo cognominem et munere lectoris Theologiæ a decursu dimidii seculi æqualem, si recte se habet, ut opinor, positus supra calculus (unde corrigendus 36 annorum numerus, qvem inter Avi et Neptotis successionem ponit Programma Academiæ Hafn. scriptum 1709 hujus uxori Ingeburgæ Brobergiæ, ortus ex erronea exscriptione cippi sepulchralis, quam cum reliquis Templi D. Clem. inscriptionibus colligendam curavit Joh. Rhumannus Pastor Primarius mort. 1676) ubertate vero eruditionis, felicitate temporum, et 14 annorum

¹⁾ Han var født 1578 og døde 28. Marts 1640.

²⁾ Sml. Vahl, Chr. Nielsens Slægtetog I, 51 f.

³⁾ Se Stolpe, Dagspressens Hist. II, 1 ff. I Thottske Saml. 1921. 4to findes: Vita Andreæ Bordingii scripta a Petro Terpagrio.

⁴⁾ Se Danske Saml. 1. R. IV, 119. 135. Wiberg III, 443.

⁵⁾ Danske Saml. 1. R. IV, 131. Wiberg III, 443.

⁶⁾ Blev 1672 Hører ved Ribe Skole (Danske Saml. 1. R. IV, 141).

itinere literario, contractaque cum potentissimis viris æque ac mortuis cultioris Europæ Bibliothecis familiaritate acquisita superiorem. Is natus 1610 post locatam per aliquot annos in illustri schola Herloviana Præceptoris operam, studiis et moribus Antonii Juel de Torupgaard dirigendis præficitur A. 1638, eumque per Germaniam, Belgium, Angliam, Galliam et Italiam integro septennio fidus duxit Achates, functus interea Patavii Qvæstoris et Bibliothecarii Nationis Germanicæ munere, Julio suo Consiliarii partes tuente, cui æque ac fratri famigeratissimo Ovidio Juel, Vice-Cancellario Danico, ad extremum spiritum apprime charus fuit. Vixque domum reversus à gravissimo ingeniorum Judice Christiano Thomæo Sehsted Cancellario Moderator eligitur studiorum filii Axelii per biennium in Academia Sorana formandorum et demum in celebrioribus Europæ Aulis et Academiis perficiendorum, reportatis undique indefessæ diligentiae, fidelitatis et honestatis elogiis ¹⁾, dignus tandem visus 1652 Curatoribus Academiæ Soranæ Professione Historiarum (ob magnam eruditionis laudem, genuinam eloquentiæ et virtutis gratiam, paremque rerum experientiam, uti sonat Diploma Electionis) quam Patriæ historiæ accurandæ incubiturus vacuam reliquerat Vitus Beringius, nosterque habita ex legibus Academiæ solenni Disputatione de utraque Historia recte legenda et intelligenda sibi assertam ornavit ad A. 1653, cum Theologica, cui se a teneris devoverat, in urbe Patria ipsi offerebatur, quam propriâ sibi fidelitate ad mortem curavit, nisi quod aliquot ante annis socium laborum et futurum successorem elegerat Joh. Wandalinum, cognominis Episcopi Viburgensis ex filia, Hafniensis ex sorore nepotem, ultimum ætatis aliis inserviendis consumptæ ruris amœnitatibus subinde refecturus in prædio Ryomgaard, ubi diem clausit 1677 pridie Cal. Maj. Vir in studiis laboriosissimus,

¹⁾ I Randen er tilføjet: Olai Wormii ad ipsum epist. 1650 2 Mart. superest, qua dolet intercidissee datam ad ipsum 6. Aug. 1649.

in convictu svavis simul et gravis. Filium reliquit literariæ Bordingiorum gloriæ heredem Erasmus, J. Utriusque Doctorem, qvi cælebs obiit 1703 anno minor quinqvagenario. Reliqua ad familiam pertinentia vid. in Progr. cit. Uxori scripto ¹⁾).

Til de Efterretninger om M. Laurits Jensen Bording, som Gram her har meddelt, og som stadfæstes ved Wads Artikel i Personalhist. Tidsskr. 2. R. II, 85 ff., kan endnu føjes, at han samme Aar, han blev Student fra Aarhus Skole (1631), blev indskreven til Kommunitetet, og 31te Marts 1632 blev admitteret til Nydelsen af dette Stipendium ²⁾). Men samtidig trak der et Uvejr op over hans Hoved. Forskjellige Akter i Konsistoriets Arkiv vise nemlig, at han i Foraaret 1632 fik en meget ubehagelig Sag, idet Præsten, Hr. Laurits Michelsen i Morslet (Aarh. St.) anklagede ham for at have besvangret hans eneste Datter, Marine, »som efter sin salige Moders dødelige Afgang, i min (Præstens) Alderdom haver holdt Hus for mig og været min Nøgle og fattige Formue betroet« ³⁾. Studenten vilde ikke vedkjende sig dette, men fremlagde Vidnesbyrd, der gjorde det meget sandsynligt, at han, skjønt haardt fristet, var uskyldig, idet Pigen syntes at have

¹⁾ Dette Program findes ogsaa i Afskrift i Gl. kgl. Saml. 1076, Fol., men skal dog ikke her meddeles.

²⁾ Kommunitetets Matrikel i Konsist. Arkiv.

³⁾ Blandt Vidnesbyrdene i Sagen fremlagdes en Attest fra en Nabo, hvori det hedder: »Kjendes jeg Laurits Jensen, Sognepræst til Bedder Kirke, at Marine Lauritsdatter, hæderlig Hr. Laurits Michelsen i Morslet hans Datter, som (desværre) er bleven besøvet, haver ikke aleneste over hendes Barns Daab ladet bekjende Laurits Jensen Borum dets Fader at være; men endog baade i mit Hus i hendes Fødselsnød, der hun blev ængstet sin Sandhed at bekjende, saa og der efter i Morslet Kirke, i den ganske Menigheds Paahørelse, der jeg meddelte hende den aabenbarlige, hellige Absolution, bekjendte ved sin højeste Ed, sig aldrig at have haft nogen legemlig Omgjængelse med nogen, uden med Laurits Jensen Borum alene.«

staaet i Forhold til en Karl, der tjente i Præstegaarden. Imidlertid afsagde Konsistorium den 13. Juni 1632 dog den Dom, »at Laurits Jensen Borum, saa fremt han ikke kan lovværge sig, han da efter vores Universitets Statuter jo bør enten at ægte (Pigen) eller efter sin Formue at dotere hende«¹⁾. Hvorledes det videre er gaaet i denne Sag, maa vi lade staa hen.

Bemærkes kan det, at samtidig var der ved Universitetet en Student ved Navn Laurits Andersen Borum, om hvem vi ikke vide, hvor vidt han hørte til den her omhandlede Slægt. Ogsaa ham gik det uheldigt, da han ved Paasketid 1632 blev relegeret paa to Aar fra Universitetet for Deltagelse i Drikkelag, Optøjer og Ulydighed²⁾. Dennes senere Skjæbne kjende vi ikke; men om Laurits Jensen Borum eller Bording vides, at han 1633—38 var Hører paa Herlufsholm. Da han derefter vendte tilbage til Universitetet, fik han atter Kommunitetet. 1639 tiltraadte han en vidtløftig Udenlandsrejse som Hovmester for den unge Tønne Juul. Dette Hverv maa han have skilt sig ved til vedkommendes ualmindelige Tilfredshed, da vi se, at efter hans Hjemkomst (1644) var det meget magtpaaliggende for Kansler Christen Thomesen (Sehested) at faa ham til Hovmester for sin Søn. Kansleren henvendte sig til Biskop Jakob Matthiesen i Aarhus, og fra denne have vi et Brev, hvori Sagen omhandles. Da dette Brev ogsaa i anden Henseende er interessant, idet det giver Oplysning om de sørgelige Forhold i Jylland i Slutningen af den fordærlige Krig med Sverig (1643—45), skal det her meddeles efter Originalen i Geheimearkivet:

Illustris et Magnifice Dñe Cancellarie,
Patrone incomparabilis.

Fama reditus tui, pacisque conciliatæ, æqualem lætiam per omnes partes, quâ Cimbria patet, nuper excita-

¹⁾ Konsistoriets Kopibog II, 288. 293—6.

²⁾ Relegationspatentet findes i Konsist. Arkiv, Pakken 197.

verat, cum subito interveniens Wrangelius omnium animos vultusque confudit. Triduum est, ex quo vicinos apud nos ac circumjacentes pagos insedit, misso in urbem nuncio, cum delectâ militum manu, qui civibus M. M. unciales argenteos actutum exsolvendos imperaret. Dici vix potest, quantus metus percussis animis ubique se intorserit, cum nesciant, utrum consensu regio, an verò proprio ductu et auspicio ad ejusmodi postulata descenderit. De imperata pecunia plusculum tandem remisit, passus sibi satisfieri CD thaleris melioris notæ & monetæ; & ut constaret, quanta siti urgeretur, centum vasa plena cerevisiâ petiit & obtinuit. Hodie se movit, Hortesnesium digressurus, missa equitatus parte ad Rhandrusinos, ne quid intactum relinquant, sed ut per omnes angulos viscosas manus circumferant. Miseri rustici ubique diffugiunt, et quod fundi calamitas est, multorum messis hoc turbine intervertitur. Deus tandem irrequietæ gentis insolentiam compescat. — In negotio Bordingiano temporis angustia ratioque itineris obstitit, quo minus operâ meâ plenè sit confectum. Aarhusium enim veneram, cum literæ tuæ ultimùm scriptæ mihi redderentur. Effeci tamen, ut Bordingio M. T. voluntas constaret, cum, me discedente, præsto non esset, sed in prædio quodam Juliano commoraretur; nec dubito, quin in parte felicitatis suæ positurus sit, si senserit eas sibi partes offerri, quæ nemini, nisi exploratæ indolis et virtutis fuerit, solent committi. In spe fui, cum nuper Hafniam relinquerem, fore ut brevi pedem referrem, sed me in vestibulo statim tam multiplex actuum et negotiorum turba circumstetit ac manus quasi injecit, ut omnem revertendi cogitationem cogar excludere. — — Aarhusij 4. Septemb. 1645.

Qui virtutes tuas colit et æstimat

Jacobus Matthias.

Udskrift: Illustri et Generoso Viro Christiano Thomæo, Stougardiæ Domino, Eqviti aurato, Cancellario

Regio, et Regni Daniae Senatori, Domino meo et Patrono benignissimo.

Resultatet blev, at Bording modtog den tilbudte Plads. Efter to Aars Ophold paa Sorø med den unge Axel Sehested rejste han ud med ham. Denne Bordings sidste Rejse varede omtrent i fem Aar, og paa denne lykkedes det ham at erhverve en saadan Anseelse for Lærdom og Dygtighed, at han kort efter sin Hjemkomst (1652) beskikkedes til Professor i Historie ved Sorø Akademi. Her tog han Magistergraden, som følgende Optegnelse i Universitetsbibliotheket (Addit. 138. 4to) om den første og den sidste Magisterpromotion i Sorø viser:

»Primos laureæ Philosophicæ sive Magisterii honores in hac Academia contulit facultatis philos. Decanus M. Nicolaus Agardus, Eloqv. Prof. P., Candidatis 9 sequentibus:

Laurentio Bordingio Jani f., ibidem Historiarum et Polit. P. P.

Hieronymo Weitzio, Daniae Principi Christiano a studiis.

Johanni Severini Leth, Reg. Scholæ Soranæ rectori.

Dn. Nicolao Georgii Serupio, Pastori ecclesiæ Thembe in Cimbria.

Dn. Friderico Castanæo Drejer, Pastori Undalosano et Syndersted.

Petro Nicolai Mehrnero, facult. Philos. adjuncto.

Christiano Jano Jersino, Rectori Scholæ Nicopianæ in Falstria.

Severino Clementis Norvago, et

Andreæ Christiani Bordingio.

Festivitatem hanc philosophicam d. 19. Febr. anni 1653 peractam, die vero præcedenti a Præside Academiæ Falcone Giøe de Hvidkilde publico programme indictam, alia et hujus Universitatis ultima excepit An. 1664 in Majo, Candidatos 5 Magistros proclamante M. Alberto Mejero, Græcæ lingvæ Professore Publico.«

Den Gang Laurits Bording tog Magistergraden, havde han forøvrigt allerede opgivet Professoratet i Sorø for efter sit eget Ønske at overtage Lektoratet ved Domkirken i sin Fødeby Aarhus, til hvilken han særlig følte sig knyttet, og hvor han snart fandt en Hustru, Ingeborg Broberg, ved hvem han kom i Svogerskab med Stadens mest ansete Familier. — Om hans følgende Liv skal her kun bemærkes, at han forestod Lektoratet indtil 1674, da han trak sig tilbage fra alle Embedsforretninger for at tilbringe sine sidste Aar paa den af ham erhvervede Herregaard Ryomgaard, hvor han døde 1677. Han ligger begravet i Marie Magdalene Kirke, til hvilken han havde haft Patronatsret ¹⁾).

¹⁾ Jvfr. Ny kirkehist. Saml. IV, 444.